МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузі знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складник освіти: післядипломна освіта, спеціалізація

Спеціальність: щелепно-лицева хірургія

Попередня освіта: лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія»; лікарі-хірурги щелепно-лицеві, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю

Професійна кваліфікація: лікар-спеціаліст

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ЗДМФУ
Голова Вченої ради
_____/ проф. Юрій КОЛЕСНИК
(протокол № 5 від « 24.12.» 2024 р)
Програма підготовки вводиться в дію з «25.12.» 2024 р.
_____/ проф. Юрій КОЛЕСНИК
(наказ № 447 від «25.12.2024» 2024 р

Запоріжжя 2024

ПЕРЕДМОВА

Програму підготовки з підвищення кваліфікації зі спеціальності **«Щелепно-лицева хірургія»** складено робочою групою, відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 р. № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» (із змінами) від 14 липня 2021 р. № 725, Наказу МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами), Наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами).

Затверджено рішенням Вченої ради Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, протокол № 5 від 24.12.2024 р. Введено в дію Наказом ректора Університету № 447 від 25.12.2024 р.

Керівник робочої групи:

Чертов С. О. – кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри пропедевтичної та хірургічної стоматології Запорізького державного медичного університету;

Робоча група:

1. **Семенов Д. М**. – доктор філософії (PhD), доцент кафедри пропедевтичної та хірургічної стоматології.
2. **Дац В.В.** – PhD, доцент кафедри пропедевтичної та хірургічної стоматології Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.
3. **Рябоконь Ю.Ю.** – д.мед.н., професор, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.
4. **Сальников В.І.** – PhD-здобувач, асистент кафедри пропедевтичної та хірургічної стоматології Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

Рецензії-відгуки:

1. **Міщенко О. М.** – д. мед. н., професор, кафедра стоматології післядипломної освіти.
2. **Возний О. В**. – д. мед. н., професор, кафедра стоматології терапевтичної, ортопедичної та дитячої стоматології.

I. ВСТУП

1. Післядипломна освіта: основним завданням циклів спеціалізації, є отримання та удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду.

2. Попередня освіта перелік освітніх програм: лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія»; лікарі-хірурги щелепно-лицеві, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю згідно Наказу МОЗ України від 25 липня 2023 року № 1347 "Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями.

3. Програма підготовки з підвищення кваліфікації – проходження циклу спеціалізації за спеціальністю «Щелепно-лицева хірургія» проводиться за програмою підготовки затвердженою Вченою радою ЗДМФУ, та розробленими на їх основі робочими програмами та навчальними планами затвердженими на Вченій раді Навчально-наукового інституту післядипломної освіти.

4. Слухачі, які виконали навчальний план та програму спеціалізації, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліст із кваліфікації «Щелепно-лицева хірургія»

ІІ. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Складник освіти	Післядипломна освіта, спеціалізація
Спеціальність	«Щелепно-лицева хірургія»
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	Лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія»; лікарі-хірурги щелепно-лицеві, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Форма проходження	Очна та дистанційна участь в режимі реального часу
Мова	Українська
Академічні права	Робота на посадах лікар-спеціаліст «Лікар-хірург щелепно-лицевий» у лікарняних закладах та закладах охорони здоров'я. Безперервний професійний розвиток, цикли тематичного удосконалення.
Моніторинг та оцінювання	Наказ МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами), Наказ МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами)
Обсяг програми	9 місяців (1404 години / 46,8 кредитів ЄКТС) для лікарів, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія» 3 місяці (468 годин / 15,6 кредитів ЄКТС) для лікарі-хірургів щелепно-лицевих, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю. Відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» (із змінами).

ІІІ. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі професійної діяльності в щелепно-лицевій хірургії, складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров’я за спеціальністю «Стоматологія», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК 1**. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці. **ЗК 2** Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії **ЗК 3**. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності. **ЗК 4.** Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня. **ЗК 5**. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами. **ЗК 6.** Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп’ютерною технікою. **ЗК 7.** Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медико-психологічній практиці. **ЗК 8**. Здатність приймати обґрунтовані рішення **ЗК 9.** Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і професійних обов’язків. **ЗК 10.** Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка). **ЗК 11.** Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані

	ЗК 12. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. **ЗК 13.** Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.). **ЗК 14.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні **ЗК 15.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
Професійні компетентності (ПК)	**ПК 1.** Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. **ПК 2.** Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. **ПК 3.** Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани. **ПК 4.** Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД. **ПК 5.** Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД. **ПК 6.** Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при

	лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД. **ПК 7.** Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями. **ПК 8.** Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції. **ПК 9.** Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД. **ПК 10.** Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів. **ПК 11.** Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги. **ПК 12.** Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології. **ПК 13.** Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне). **ПК 14.** Спроможність ведення нормативної медичної документації. **ПК 15.** Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації. **ПК 16.** Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД. **ПК 17.** Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності. **ПК 18.** Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

За результатами опанування програми з підвищення кваліфікації з циклу спеціалізації «Щелепно-лицева хірургія» лікар досягає наступних програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання

ПРН 1. Виокремлювати та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання.

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.

ПРН 4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь- яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН 6. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

ПРН 7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН 8. Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 11. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

ПРН 12. Організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров`я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 16. Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

Матриця відповідності професійних компетентностей лікаря зі спеціальності «Щелепно-лицева хірургія» програмним результатам навчання

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 7	ПРН 8	ПРН 9	ПРН 10	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 16
ПК1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПК2	+	+	+	+	+			+								+
ПК3	+			+	+											+
ПК4						+	+								+	
ПК5	+			+				+								+
ПК6	+			+		+	+	+	+	+						+
ПК7	+			+				+	+	+						+
ПК8											+					+
ПК9									+	+	+					+
ПК10								+			+	+	+			+

ПК11								+				+	+			+
ПК12	+	+	+	+		+	+	+						+	+	+
ПК13		+				+	+								+	+
ПК14	+	+	+		+	+	+							+	+	+
ПК15		+												+	+	+
ПК 16				+		+			+		+					+
ПК 17	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+		+
ПК 18												+	+			+

IV. Перелік компонентів програми підготовки з підвищення кваліфікації за спеціальністю «Щелепно-лицева хірургія»

4.1. Для лікарів, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія» 9 місяців (1404 години / 46,8 кредитів ЄКТС).

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/ годин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти програми підготовки			
ОК 1.	Організація щелепно-лицевої хірургії в Україні	0,27/8	Залік
ОК 2.	Анатомо-фізіологічні особливості щелепно-лицевої ділянки	0,33/10	Залік
ОК 3.	Додаткові методи обстеження, комп'ютерна томографія	0,6/18	Залік
ОК 4.	Анестезіологія та реанімація в щелепно-лицевій хірургії	1,4/42	Залік
ОК 5.	Типове та атипове видалення зубів	0,8/24	Залік
ОК 6.	Гнійно-запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки	10,6/320	Залік
ОК 7.	Техніки ушивання ран на обличчі та в порожнині рота	0,4/12	Залік
ОК 8.	Регенеративні технології в щелепно-лицевій хірургії	0,6/18	Залік
ОК 9.	Основи клінічної онкології щелепно-лицевої ділянки	8,13/244	Залік

ОК 10.	Невогнепальні пошкодження м’яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки	4,6/138	Залік
ОК 11.	Вогнепальні поранення щелепно-лицевої ділянки	2,4/72	Залік
ОК 12.	Реконструктивно-відновні операції щелепно-лицевої ділянки	3,7/111	Залік
ОК 13.	Усунення дефектів та деформацій кісток лицевого черепа	4,0/120	Залік
ОК 14.	Естетична хірургія обличчя	2,6/78	Залік
ОК 15.	Захворювання скронево-нижньощелепного суглобу	1,0/30	Залік
ОК 16.	Основи ортогнатичної хірургії	1,4/42	Залік
ОК 17	Ментальне здоров’я mhGAP	1,3/39	залік
Додаткові компоненти			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,27/8	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,27/8	залік
ДК 3	Запобігання насильству в сім’ї	0,27/8	залік
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,27/8	залік
ДК 5	Медичне право	0,27/8	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,53/16	залік
ДК 7	Ділова українська мова. (	0,53/16	залік
ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина.	0,53/16	залік
ДК 6	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров’я українців.	0,53/16	залік
Атестація		0,27/8	Іспит
Разом		**46,8/1404**	

4.2. Для лікарі-хірургів щелепно-лицевих, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю 3 місяці (468 годин / 15,6 кредитів ЄКТС).

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/ годин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти			
ОК 1.	Організація щелепно-лицевої хірургії в Україні	0,27/8	Залік
ОК 2.	Анатомо-фізіологічні особливості щелепно-лицевої ділянки	0,27/8	Залік
ОК 3.	Додаткові методи обстеження, комп'ютерна томографія	0,6/18	Залік
ОК 4.	Анестезіологія та реанімація в щелепно-лицевій хірургії	1,16/35	Залік
ОК 5.	Типове та атипове видалення зубів	0,5/15	залік
ОК 6.	Гнійно-запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки	1,0/30	Залік
ОК 7.	Техніки ушивання ран на обличчі та в порожнині рота	0,4/12	залік
ОК 8.	Регенеративні технології в щелепно-лицевій хірургії	0,6/18	Залік
ОК 9.	Основи клінічної онкології щелепно-лицевої ділянки	2,0/60	залік
ОК 10.	Невогнепальні пошкодження м'яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки	1,5/45	Залік
ОК 11.	Вогнепальні поранення щелепно-лицевої ділянки	0,8/24	Залік
ОК 12.	Реконструктивно-відновні операції щелепно-лицевої ділянки	1,0/30	Залік
ОК 13.	Усунення дефектів та деформацій кісток лицевого черепа	1,0/30	залік
ОК 14.	Естетична хірургія обличчя	1/30	залік
ОК 15.	Захворювання скронево-нижньощелепного суглобу	0,32/10	Залік
ОК 16.	Основи ортогнатичної хірургії	0,5/14	Залік

ОК 17	Ментальне здоров’я mhGAP	0,8/24	залік
Додаткові компоненти			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,13/4	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,13/4	залік
ДК 3	Запобігання насильству в сім’ї	0,13/4	залік
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,13/4	залік
ДК 5	Медичне право	0,13/4	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,13/4	залік
ДК 7	Ділова українська мова.	0,13/4	залік
ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина.	0,13/4	залік
ДК 9	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров’я українців.	0,13/4	залік
Атестація		0,2/6	Іспит
Разом		**15,6/468**	

V. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

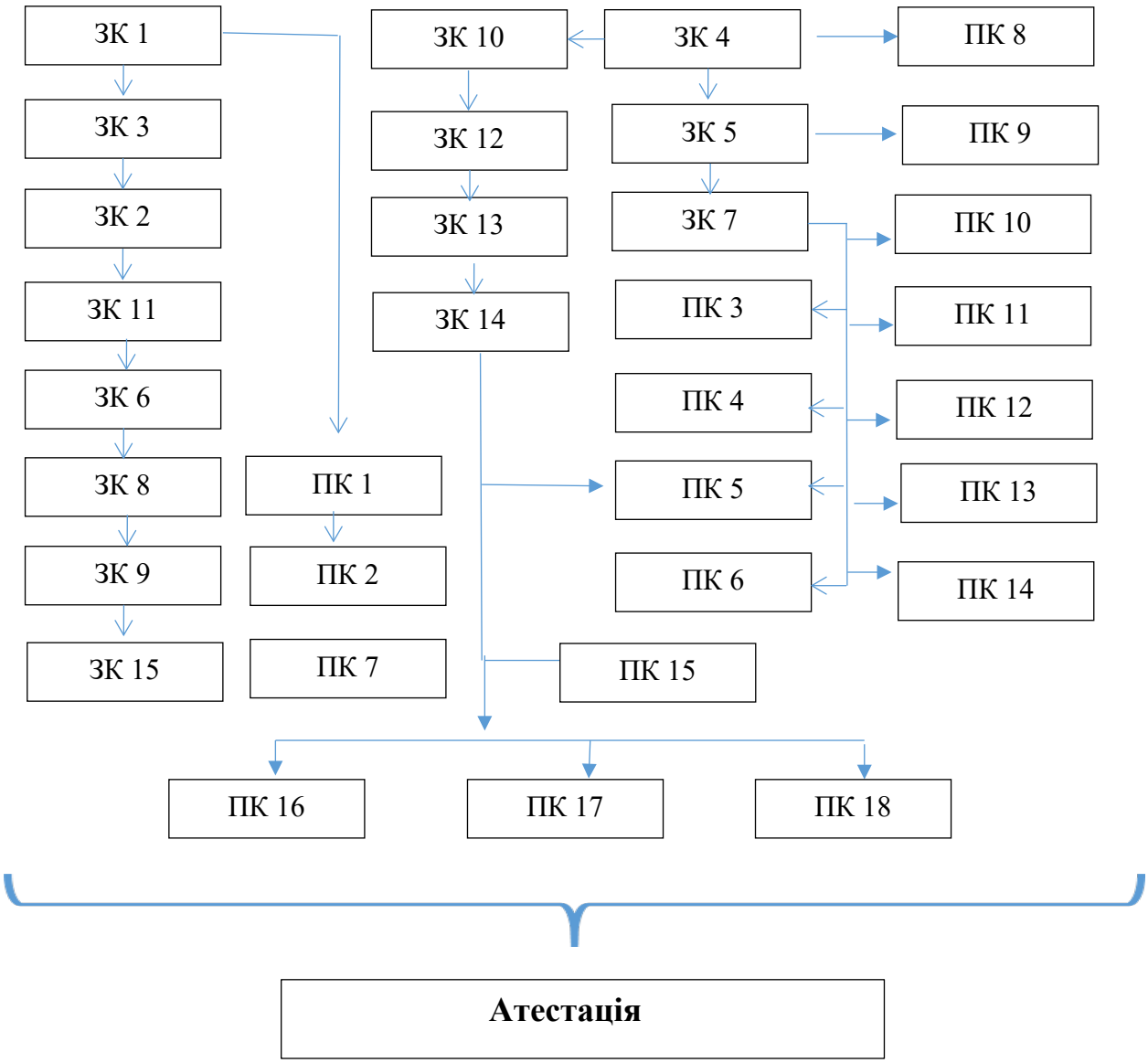

VI. АТЕСТАЦІЯ

Атестація на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання зі спеціальності «Щелепно-лицева хірургія» підлягають особи, що пройшли цикл спеціалізації. Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліст формується закладом вищої (післядипломної) освіти.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання зі спеціальності «Щелепно-лицева хірургія», допускаються слухачі які повністю виконали програму підготовки.

Допуск до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок оформлюється наказом ректора закладу вищої освіти.

Атестація лікарів включає:

- іспит з оволодіння практичними навичками;
- співбесіда.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 5-ти бальною (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 1–2 – «незадовільно») і вербальною («зараховано», «не зараховано») системами.

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль, атестація.

За результатами атестації з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» комісія приймає такі рішення: присвоїти або відмовити у присвоєнні звання «лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Щелепно-лицева хірургія». За результатами позитивної атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям, видається сертифікат встановленого зразка.

VII. ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Військова стоматологія: підручник/А.М. Лихота, В.В. Коваленко.- К.: УВМА, АграрМедіаГруп, 2016.- 284 с.

2. Гумецький Р.А., Рожко М.М., Завадка О.Е., Скрипніков П.М. Ускладнення від місцевої анестезії у щелепно-лицевій ділянці.- Львів-Івано-Франківськ: Видавничийдім «Натілус»,1 том,2000,-233 с.,2 том, 2001, -266с.

3. Кириленко І.І. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: навч.посіб./ І.І. Кириленко, І.В. Палійчук, М.М. Рожко. - К.:ВСВ «Медицина», 2016.-352 с.

4. Маланчук В.А. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія у двох томах. Том 2: підруч. [для студ. стомат. факультетів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації, лікарів-інтернів, хірургів-стоматологів, щелепно-лицевих хірургів-пластиків]/В.А. Маланчук, И.П. Логвиненко, Т.О. Маланчук. – К.: Логос, 2011.- 608с.

5. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія у двох томах. Том 1: [підруч. для студ. стомат. факультетів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації, лікарів-інтернів, хірургів-стоматологів, щелепно-лицевих хірургів-пластиків]/В.О. Маланчук. – К.: Логос, 2011. – 669с.

6. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: [навч. посібник для лікарівінтернів і лікарів-курсантів закл. (факульт.) післядипломної освіти] / І.М.

Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко. – К.: ВСВ Медицина, 2013.-224с.

7. Нідзельський М.Я. Організація стоматологічної допомоги у військових частинах Міністерства оборони України / М.Я. Нідзельський, О.А. , Н.В. Цветкова //Полтава, 2019.- 108 с.

8. Стоматологія: підручник: У 2 книгах.-Кн.1:/[Рожко М.М., Попович З.Б., Куроєдова В.Д. та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013.- 872с.

9. Стоматологія: підручник: У 2 книгах.-Кн.2:/[Рожко М.М., Кириленко І.І., Денисенко О.Г.. та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013.- 992с.

10. Харьков, Л. В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку [Текст] : нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Л. В. Харьков, Л. М. Яковенко, І. Л. Чехова ; за ред. Л. В. Харькова. - К.: ВСВ Медицина, 2015. - 496 с.

Допоміжна

1. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології. К. Спалах, 2007.- 512 с.

2. Горішний Б.М., Рибалов О.В., Саяпіна Л.М. Щелепно-лицева хірургія екстремальних ситуащй. - Полтава, 2007. - 221 с.

3. Маланчук В.О., Копчак А.В. Доброякісні пухлини та пухлиноподібні ураження щелепно-лицевої ділянки та шиї / Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Асканія», 2008. – 320 с.

4. Мосейко О.О. Травматичні ушкодження обличчя: навчальний посібник / Мосейко О.О., Семенов Д.М. – Запоріжжя, ДЗ "ЗМАПО МОЗ України", 2019.- 186 с.

5. Основи стоматології / Под ред. В.О.Маланчука. – К.: Медицина, 2009. – 591 с.
7. Кононенко Ю.Г. М.М. Рожко, Г.П. Рузін. Місцеве знеболення в амбулаторній стоматології: Посібник для студ. стомат. фак-тів, інтернів, лікарів-стоматологів / - Івано-Франківськ: Івано-Франківська держ. мед. академія, 2010. - 207 с
8. Комплексне надання стоматологічної допомоги у збройних силах України у мирний та військовий час : навч. посіб. для студентів спеціальності «Стоматологія» /О.В. Возний, С.О. Чертов, А.В. Самойленко, А.М. Філон, В.Ф. Муляр. – Запоріжжя, 2016.

9. Щелепно-лицева хірургія: підручник / О.О. Тімофєєв. – К.: ВСВ “Медицина”, 2022. – 832 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/.

2. Державний експертний центр ЛЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dec.gov.ua/.

3. Державний реєстр ЛЗ (Експертний центр ЛЗ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.drlz.kiev.ua/.

4. Державний реєстр лікарських засобів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.drlz.com.ua.

5. Довідник лікарських засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.drlz.kiev.ua/.

6. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/.

7. Кабінет Міністрів України (урядовий портал) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/.

8. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/.

9. Всесвітньої організації охорони здоров’я (ВООЗ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.who.int/ru/.

10. Національний перелік ОЛЗ (МОЗ України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_naclist/.

11. Сайт Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: http://www.diklz.gov.ua/control/main/uk/index.